

Kérdések Dr. Kolláth György alkotmányjogászhoz az Adótanácsadók Egyesülete által 2010. április 25-28. között Balatonfüreden megrendezendő XIII. Adójogi konferenciára

Köszönöm a kérdéseket. Egy részükre maga az előadás már választ ad. Iparkodom a további válaszokat a szűkebb szakmám: a közjog keretében megadni. Nem vagyok adó- avagy büntetőjogász, ezért a kérdéseket alaptörvényi, s általános jogelvi szempontból kommentálom. Van két arany szabály: egyrészt, hogy a kérdés tényállását adottnak veszem, azt nem vitatom, ki sem egészítem. Másrészt: teljességre nem törekedhetem, csakis pár mondatos reagálás lehet érdemi és célszerű. Így:

1)K:Az adótanácsadó hivatkozhat-e a titoktartási kötelezettségére egy esetleges büntetőeljárásban? Hol az a határ, amikor az adótanácsadó köteles, minden az ügyfelére terhelő információt a hatóság részére átadni?

Válasz: Igen, hivatkozhat és hivatkoznia is kell. Mulasztása-fecsegése ad absurdum magántitok-sértés deliktuma lehet. Mindennek az etalonja, modellje az ügyvédi, orvosi, papi stb. titoktartás. Az adótitok a kliensé: őt védi, ő adhat alóla felmentést, s akkor például a tanúzás is szóba jöhet. A megtar(tózt)ítás döntő határa ott van, ahol Btk. tényállás kezdődik. Van ui. néhány Btk-klauzula, amikor feljelentési-bejelentési kötelezettség áll fenn (hazaárulástól pénzmosásig). Aktívan, bűnpártoló módon nem falazhat a tanácsadó kliensének. Néhány speciális törvény mentén (rendőrségitől az Art-ig) egyes adatokat, iratokat ki kell adni, értük jöhet korrekt „papírral” a nyomozó hatóság.

2)K:Lehet-e beszélni adócsalásról akkor, ha a gyanúsítást és az adóellenőrzést megelőzően az adózó önellenőrzést nyújtott be az adóhatósághoz és rendezte korábbi adó tartozását? Például: az adózó fiktív számlákat vásárolt, ezt bekönyvelte, majd a bevallásait is ezek alapján elkészítette. Tehát az adóbevétele csökkent, de az adózó még időben mindenfajta hatósági ellenőrzést megelőzően „megbánta” korábbi tettét. Ilyen körülmények között egyáltalán történt bűncselekmény? Ha igen, akkor lehet alkalmazni a Btk. 17. § (3) bek. szabályait?

Válasz: Az elkövetett, szándékos és befejezett (!) bűncselekmény megáll, azt annullálni nem fogja egy utólagos tevékeny megbánás és reparáció. A Btk. 17. § (3) bek. a kísérletről „visszacsinált” tett generális büntetlenségéről szól. Egyes, nevesített vagyoni elleni bűncselekményeknél a Btk. 332. § tartalma és feltételei (!) szerint korlátlan enyhítés jöhet. Ám pl. a Btk. 310. § szerinti adó-, és társadalombiztosítási csalásnak csak a legenyhébb, ill. alapesetére vonatkozóan van a Btk. 310. § (6) bekezdésében az iméntihez hasonló mentesülési szabály. Általános norma a büntetés-kiszabásra nézve, hogy az okozott kár megtérítése nyomatékos enyhítő körülmény. Van olyan Bács-Kiskun megyei elítélt, akinek eltérő tapasztalata közismert.

3)K:Ha a tevékenységre jellemző keresetre vonatkozó Szja-Tbj-Eho szabályokat az Alkotmánybíróság ez év végéig nem semmisíti meg, akkor jövő évtől várható, hogy az adóhatóság a kisvállalkozók bevallott jövedelmét összeveti a piaci díjazás összegével. Az adóhatóság valamilyen módszerrel kiszámítja majd az ún. főtevékenységre vonatkozó piaci díjakat. Ha egy ilyen tartalmú jogvitára sor kerül, akkor az adózó követelheti az adóhatóságtól, hogy részletesen tárja fel az általa végzett számítás egész menetét, többek között azt is, hogy név szerint mely adózók adatait vette figyelembe az összehasonlító adatok kidolgozásakor?

Hasonló probléma merül fel minden olyan esetben, amikor az adóhatóság határozataiban vagy az adóperben előterjesztett nyilatkozataiban a saját adatbázisára hivatkozik állításainak bizonyítékául. Ilyen esetekben az adózónak lehetősége van beletekinteni ebbe a hatósági adatbázisba? Az adózó ellenőrizheti az adóhatósági kijelentések valóságalapját? Ha nem, akkor hogyan valósul meg egy adóperben a felek egyenlőségének alkotmányos alapelve?

Válasz: Reggelig tartana valamennyi kérdésre felelni. Ha-val kezdődő kérdésre csak spekulatív válasz adható. Ami most ill. előre látható: adójogászok körében két módszer kering arra az esetre nézve, ha fennmaradna a tevékenységre jellemző kereset normavilágosságot is sértő eufémizmusa. Részletekkel az előadásban szolgáltam. Ha fennmaradna ez a közép-arányosítás, ami valószínűtlen, akkor is a közhatalmi szerv kötelessége és kockázata volna a bizonyítás, s az ahhoz illő-méltó argumentáció. A felet megilleti az iratbetekintési jog már a peres szakasz előtt is, ott pedig az életszerűség határáig vitathat tényállást, hatósági bizonyítékot, vethet fel akár ezekből eredő jogsértést. A közigazgatási határozatot felülvizsgáló bíróság előtt, időbeli, kellő indítványra az alperes színvállásra készíthető. Ilyen perekben főként nem a joggal, hanem a felperes speciális közigazgatási felkészültségének a hiányával szokott gond lenni. Igazságügyi szakértő perdöntő lehet közvetve a metodikát illető jogkérdésben is.

4)K:Dreyfus szindróma: Az adóhatóság adózó bevallásaiból megállapította, hogy adózó eltérő haszonkulcsokat alkalmazott az értékesítése során. Az eltéréseket az adóhatóság ellentmondásosnak találta, ezért becslést alkalmazott az adóalap meghatározására. Súlyozott átlag számítással állapította meg az adózó által alkalmazott haszonkulcsot.

Az adóhatóság az összehasonlító becslés alkalmazásakor 12 hasonló értékesítést végző adózó bevallásában szereplő adatokat tekintette reprezentatív mintának. A vizsgálat évében azonban nem volt összehasonlító becslés. Tekintettel a szabad bizonyítás elvére véleményünk szerint az adóhatóság nem követett el jogszabálysértést, azonban azt neki kellett volna bizonyítania, hogy a felhasznált összehasonlító minták hasonlóak voltak.

Válasz: Rémálom egyedi ügyeket, eseteket post festa kommentálni. Mi hasonló közig. perben szakértői bizonyítás révén nyertünk: erre utaltam az imént. A szakértő ott újraszámolta és tárgyilagos metodikával véleményezte, megcáfolta az adóhatóság döntését. Tanács: olyan indítványokat kell a bíróság elé tárni, amely az alperes felelős aktivitását kiváltja vagy lehetetlenné teszi. A szabad bizonyítás elve és a hatóság eljárási jogsértése, mint hatályon kívül helyezési ok nem ugyanaz: idem per idem érvelés hibás. Előbbinek a pandantja már a Ket-ben is megtalálható. Utóbb a bíró(ság)ot sem menti fel semmi a bizonyítás egész anyagának Pp. 141. és 206. § szerinti mérlegelése alól.

5)K:Kötelezhető-e az adóhatóság, hogy a mintának tekintett 12 adózó bevallását mutassa be, továbbá, hogy közölje, miként kerültek kiválasztásra ezen adózók és mi az alkalmazott analógia alapja az adózó és közöttük?

Válasz: Ez is túl konkrét kérdés. Alkotmányossági összefüggés itt nincsen. X,Y egyedi közigazgatási perében 12 másik nem érintett adóalany bevallása adótítok lehet, perdöntő konkrét érv nem lehet. Az egyenlő bánásmód immár a Ket. szerint is alapvető kötelezettség, de annak érvényt szerezni nem úgy kell és lehet, hogy mások ügyét obligón kívül perbe hozza bárki is. A bíró felhív(hat)ja az alperest, hogy határozatát tényállási, bizonyítási, módszerbeli tekintetben „védje meg”, s kötelezheti a teljes alapirati köteg

becsatolására. Bármely közhatóság adekvát, vonatkozó irata a Pp. 195. § alapján - elvileg megdönthető - közokirati bizonyító erővel bír. Jól kell sakkozni mindezzel.

6)K:Megengedhető, hogy az adózó az adóhatósági ellenőrzés során, továbbá a közigazgatási perben nem ismerheti meg azon iratokat, melyek ellene szóló tényeket tartalmaznak, annak ellenére, hogy az ő adóellenőrzését, közigazgatási perének kimenetelét szorosan érintik?

Válasz: Nem! De mit kell érteni vajon azon, hogy „szorosan érintik”? Időbeni, plusz tartalmi (titokvédelmi) korlátja lehet annak, hogy a fél mit mikor ismerhet meg. De legkésőbb a közig. perben a kártyák teljes kiterítése elérhető.

7)K:Miért használhatóak fel adózó terhére olyan tények, adatok melyek valóságosságáról nem győződhet meg, így azokat cáfolni nem tudja. Az Art. 12. §-a rendelkezik arról, hogy az adózó mely iratokat ismerhet meg. A 12. § (3) bekezdés pedig rögzíti, hogy mely iratokba nem tekinthet be adózó. A jogszabályhely azonban tágan értelmezhető, mert konkrétumokat nem tartalmaz. A 12. § (3) bek. e) pontját figyelembe véve minden adat, irat minősülhet adótitoknak, továbbá megítélésünk szerint minden irat vonatkozhat más személyre is. Így az iratbetekintés alól bármely irat kizárható.

Korábban az Áe 41. § (3) bekezdése tisztázta a kérdést és konkrétan megjelölte a határvonalakat. Miszerint „Nem lehet betekinteni a tanácskozásról és szavazásról készített jegyzőkönyvbe, a határozatok tervezetébe és azokba az iratokba, amelyek államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaznak. Szolgálati titok címen nem lehet kizárni az olyan iratba való betekintést vagy arról másolat készítését, amelyen az érdemi határozat alapul”.

Ma azonban az adóhatóság önkényesen dönthet arról, hogy mi minősül adótitoknak, mely adatot nem ismerheti meg adózó saját ellenőrzése során. A fent megjelölt jogszabályhely alapján a bírói gyakorlat alakítja ki az Art. 12. §-ának használatához az adótitok fogalmát és azt, ami adózó számára megismerhető. A bíróságnak azonban figyelemmel kellene lennie az Alkotmány 57.§ (1) bekezdésére, mely szerint a bíróság előtt mindenki egyenlő, függetlenül attól, hogy adózó vagy adóhatóság.

Válasz: Adó-szakmai kérdések ezek. Válaszukat az itteni adójogászok nálam jobban tudják, velük konkurálni nem szeretnék. Alkotmányjogilag két összefüggés említhető. Az Alkotmány 57. §-ának inkább a (2) bekezdésére utalnék, mely nem csupán büntetőjogi értelemben nyilvánítja ki az ártatlanság vélelmét. Utóbbinak összefüggése az ún. önvádra kötelezés tilalma, de még inkább a hatóságok kötelezettsége, felelősége és kockázata a fél tervezett szankcionálásakor. A szerep-csere: műhiba. Igaz, ez léket kapott még az AB előtt is az ún. közúti objektív felelősség elengedésekor. Alkotmányossági elv, követelmény viszont az ún. fegyverek egyenlőségének elve, s ez is több mint sima büntetőjogi tétel. Végül: az adótitok védelme mindenkivel szemben fennáll, kivéve az eljárás alá vont felet a saját adója-titka (!) tekintetében. Ő itt nem a kötelezett, hanem az önrendelkező jogosult.